

Univerzitet u Sarajevu
Ekonomski fakultet u Sarajevu – Poslovna akademija

KORPORATIVNO UPRAVLJANJE
MA «+1»

I SEMESTAR			
Predmeti	ECTS	Sati	Sifra
Korporativno pravo i korporativno upravljanje	6	30	COR401
Dioničko društvo, dioničari, nadzorni odbor, menadžment i organi za reviziju u korporativnom upravljanju	6	30	COR404
Pravni režim i upravljanje dionicama i udjelima u kapitalnim privrednim društvima	6	30	COR405
Korporativne finansije i korporativna analiza finansijskih izvještaja	6	30	COR406
Korporativno računovodstvo i izvještavanja	6	30	COR407
Ukupno	30	150	

II SEMESTAR			
Predmeti	ECTS	Sati	Sifra
Organizacija, upravljanje kvalitetom i IS u korporativnom upravljanju	6	30	COR409
Preuzimanje dioničkih društava i due iligence	6	30	COR503
Etička pitanja i društvena odgovornost u režimu korporativnog upravljanja	6	30	COR504
PROJEKAT	12	60	-
Ukupno	30	150	

III SEMESTAR			
Predmeti	ECTS	Sati	Sifra
Makroekonomsko okruženje korporativnog upravljanja i njegovi efekti	6	30	
Revizija računovodstvenih i poslovnih iskaza i interna revizija	6	30	
Institucionalni investitori i korporativno upravljanje	6	30	
Pravni sistem korporativnog upravljanja u opštem i posebnom tipu kapitalnih i privrednih društava	6	30	
Tržište vrijednosnih papira u funkciji korporativnog upravljanja	6	30	
Ukupno	30	150	

IV SEMESTAR			
Predmeti	ECTS	Sati	Sifra
MAGISTARSKI RAD	30	150	
Ukupno	30	150	

ECTS Bodovi:

Obvezni predmeti   13x6 = 78 ECTS
 Seminarski rad   12 ECTS
 Magistarski rad   30 ECTS

1. Cilj

Predmet Korporativno pravo i korporativno upravljanje ima za cilj omogućiti polaznicima ovog studija sticanje potrebnih znanja o korporacijama i njihovim upravljačkim strukturama i procesima. Studenti će imati priliku upoznati se sa pravnom strukturom i statusom društava kapitala, nakon čega slijedi razmatranje odnosa upravljačkih struktura korporacija odnosno odnosa vlasnika, menadžmenta i nadzornih odbora čemu će se pristupiti sa pravnog i ekonomskog aspekta. Za polaznike je veoma važno usvajanje znanja o osnovnim principima dobrog korporativnog upravljanja, obzirom da je upravo poštivanje dobre prakse korporativnog upravljanja *conditio sine qua non* za opstanak i rast korporacija, ali i za zemlje po pitanju privlačenja stranih investicija.

2. Sadržaj

- I. Uvod u korporativno pravo i korporativno upravljanje: Pojam korporacije, Pojam korporativnog prava, Pojam korporativnog upravljanja
- II. Društva kapitala
  - Pojam društava kapitala
  - Društva kapitala u EU
  - Društva kapitala u SAD
  - Dioničko društvo
  - Društvo sa ograničenom odgovornošću
- III. Pristupi korporaciji
  - Vlasnički pristup
  - Kritike vlasničkog pristupa
  - Stakeholderski pristup
  - Kritike stakeholderskog pristupa
- IV. Organi upravljanja
  - Skupština
  - Nadzorni odbor
  - Uprava
- V. Upravljačke strukture
  - Simetrična i asimetrična struktura moći
  - Osnovne upravljačke strukture
  - Dinamika upravljačkih struktura
- VI. OECD-ova načela korporativnog upravljanja
  - Obezbjedenje osnove za efikasan okvir korporativnog upravljanja
  - Prava dioničara i ključne funkcije vlasništva
  - Ravnopravan tretman dioničara
  - Uloga zainteresovanih strana
  - Objavljivanje podataka i transparentnost
  - Odgovornost odbora
- VII. Mehanizmi korporativnog upravljanja: Interni i Eksterni
- VIII. Sistemi korporativnog upravljanja
  - Otvoreni (angloamerički)
  - Zatvoreni (kontinentalni)
  - Konvergencija sistema korporativnog upravljanja
  - Korporativno upravljanje u zemljama u tranziciji

- IX. Teorijski okviri korporativnog upravljanja
  - Agencijska teorija
  - Teorija uslužnosti
  - Razlike između agencijske teorije i teorije uslužnosti
- X. Uloga nadzornog odbora u korporativnom upravljanju
  - Osnovne uloge nadzornog odbora
  - Veličina i struktura nadzornih odbora
  - Osobine članova nadzornih odbora
  - Organizacija rada nadzornog odbora
  - Odnos nadzornog odbora i uprave
- XI. Spajanja i preuzimanja: Tržište za korporativnu kontrolu, Evropske smjernice o spajanju i preuzimanju, Koncentracije, Pravni instrumenti zaštite od neprijateljskih preuzimanja
- XII. Korporativna etika i društvena odgovornost
- XIII. Pravni okvir i praksa korporativnog upravljanja u BiH

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

1. Simić dr Milić, Trifković dr Miloš: "Poslovno pravo: osnovi prava i obligacija, privredna/trgovačka društva", Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 1999.
2. Darko Tipurić: „Nadzorni odbor i korporativno upravljanje“, Sinergija, Zagreb, 2006.
3. Jakša Barbić, Esad Čolaković, Branko Parać, Josip Šaban: „Nadzorni odbori vodič kroz sustav korporativnog upravljanja“, Hrvatsko udruženje menadžera i poduzetnika – CROMA, Zagreb, 2006.
4. Reinier Kraakman, Paul Davies, Henry Hansmann, Gérard Hertig, Klaus J. Hopt, Hideki Kanda and Edward B. Rock: „The Anatomy of Corporate Law“, Oxford University Press, 2004.
5. Robert A. G. Monks, Nell Minow: „Corporate Governance“, 4th edition, John Wiley & Sons, 2008.
6. Darko Tipurić: „Esop i hrvatsko poduzeće“, Sinergija, Zagreb, 2004.
7. Blair, M. M.: „Ownership and Control“, Brookings Institution, 1995.
8. Colley, J. L. Jr., Doyle, J. L., Logan, G. W., Stettinius, W.: „Corporate Governance“, McGraw Hill, 2003.
9. Ferrini, G., Hopt, K., Winter, J., Wymeersch, E.: „Reforming company and takeover law in Europe“, Oxford University Press, 2004.
10. Hollander, Q.C., Salzedo, S.: „Conflict of interests & Chinese walls“, Sweet&Maxwell, London, 2000.
11. Hamilton, W.R.: “The Law of corporations”, West publishing co., St.Paul, Minn., 1991.
12. Modernising company law and enhancing corporate governance in the European Union-A plan to move forward. COM (2003), 284 final, Brussels, 21.5.2003.
13. OECD-ova načela korporativnog upravljanja, 2004.
14. Zakon o privrednim društvima (Službene novine FBiH br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 i 91/07)
15. Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)

1. Cilj

Cilj kursa je proširiti znanja o dioničkom društvu i ulozi pojedinih organa dioničkog društva u korporativnom upravljanju. Studenti će na ovom kursu dobiti znanja o korporativnom pravu u domaćem i pravu EU kao i o modelima korporativnog upravljanja. Kroz analitički metod ispitivanja i razradom na konkretnim primjerima pružiti će se znanja vezana za nadležnosti i organizaciju rada pojedinih organa upravljanja (skupštine, nadzornog odbora, organa za reviziju i menadžmenta) kao i za njihov međusobni odnos u korporativnom upravljanju.

2. Sadržaj

- I. Uvod u korporativno pravo i korporativno upravljanje
  - Pojam korporativnog upravljanja
  - Pravni izvori korporativnog prava u domaćem i pravu EU
  - Korporativni modeli u uporednom-pravu
  - Pravni okvir korporativnog upravljanja u BiH
- II. Struktura dioničkog društva: Skupština dioničara, Upravni odbor, Nadzorni odbor, Menadžment/Uprava društva, Odbor za reviziju, Sekretar društva
- III. Uvod u prava i obaveze dioničara i položaj povjerilaca
  - Prava i obaveze dioničara
  - Vrste dioničara
  - Aktivni i pasivni i dioničari
  - Obični i privilegovani dioničari
  - Prava imaoća zamjenjivih obveznica i obveznica sa pravom preče kupnje
  - Manjinski dioničari i njihova zaštita
  - Zaposleni kao dioničari
  - Država kao dioničar
  - Investicioni fondovi kao dioničari
  - Položaj povjerilaca
- IV. Uloga skupštine u korporativnom upravljanju
  - Nadležnosti skupštine
  - Organizacija rada skupštine
  - Odnos skupštine i nadzornog odbora društva
  - Odnos skupštine i menadžmenta/uprave društva
  - Odnos skupštine i sekretara društva
  - Odnos skupštine i organa za reviziju
- V. Uloga nadzornog odbora u korporativnom upravljanju
  - Nadležnost nadzornog odbora
  - Dužnosti članova nadzornog odbora
  - Struktura nadzornih odbora
  - Organizacija rada nadzornog odbora
  - Nadzorni odbor i strateško upravljanje društvom
  - Odnos nadzornog odbora i skupštine društva
  - Odnos nadzornog odbora i menadžmenta/uprave društva
  - Odnos nadzornog odbora i sekretara društva
  - Odnos nadzornog odbora i organa za reviziju
  - Zabrana konkurencije i konflikt interesa

- VI. Uloga menadžmenta/uprave društva u korporativnom upravljanju
  - Nadležnost menadžmenta/uprave društva
  - Struktura menadžmenta/uprave društva
  - Organizacija rada menadžmenta/uprave društva
  - Odnos menadžmenta/uprave društva i skupštine društva
  - Odnos menadžmenta/uprave društva i nadzornog odbora
  - Odnos menadžmenta/uprave društva i sekretara društva
  - Odnos menadžmenta/uprave društva i organa za reviziju društva
  - Zabrana konkurencije i konflikt interesa
  - Položaj zastupnika i prokuriste
- VII. Uloga organa za reviziju u korporativnom upravljanju
  - Nadležnost organa za reviziju
  - Struktura organa za reviziju
  - Organizacija rada organa za reviziju
  - Odnos organa za reviziju i skupštine društva
  - Odnos organa za reviziju i nadzornog odbora
  - Odnos organa za reviziju i menadžmenta/uprave društva
- VIII. Zabrana konkurencije i konflikt interesa

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Simić dr Milić, Trifković dr Miloš: "Poslovno pravo: osnovi prava i obligacija, privredna/trgovačka društva", Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 1999.
- Darko Tipurić: „Nadzorni odbor i korporativno upravljanje“, Sinergija, Zagreb, 2006.
- Jakša Barbić, Esad Čolaković, Branko Parać, Josip Šaban: „Nadzorni odbori vodič kroz sustav korporativnog upravljanja“, Hrvatsko udruženje menadžera i poduzetnika – CROMA, Zagreb, 2006.
- Reinier Kraakman, Paul Davies, Henry Hansmann, Gérard Hertig, Klaus J. Hopt, Hideki Kanda and Edward B. Rock: „The Anatomy of Corporate Law“, Oxford University Press, 2004.
- Monks R. A. G., Minow N.: „Corporate Governance“, 3th ed., Blackwell Business, 2004.
- Darko Tipurić: „Esop i hrvatsko poduzeće“, Sinergija, Zagreb, 2004.
- Blair, M. M.: „Ownership and Control“, Brookings Institution, 1995.
- Colley, J. L. Jr., Doyle, J. L., Logan, G. W., Stettinius, W.: „Corporate Governance“, McGraw Hill, 2003.
- OECD-ova načela korporativnog upravljanja, 2004.
- Zakon o privrednim društvima (Službene novine FBiH br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 i 91/07)
- Zakon o društvima za upravljanje fondovima i o investicionim fondovima (Službene novine FBiH br. 4198, 36/99, 36/00, 27/02, 44/02, 50/03i 70/04)
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)

1. Cilj

Cilj kursa je proširiti znanja o osnovama pravnog režima upravljanja dionicama i udjelima u kapitalnim privrednim društvima. Studenti će na ovom kursu dobiti znanja o pojmu, karakteristikama i pravnoj prirodi kapitalnih privrednih društava kao i o pojmu, karakteristikama i pravnoj prirodi udjela i dionica. Kroz analitički metod ispitivanja i razradom na konkretnim primjerima pružiti će se znanja vezana za upravljanje dionicama u kompanijama kao i znanja vezana za značaj i ulogu regulatornih institucija u upravljanju dionicama (komisija za vrijednosne papire, berza, brokeri itd.).

2. Sadržaj

- I. Pojam, karakteristike pravna priroda i vrste, kapitalnih privrednih društava
  - Društva sa ograničenom odgovornošću
  - Dioničko društvo
  - Komadintno društvo na dionice
- II. Pojam, karakteristike i pravna priroda udjela društva sa ograničenom odgovornošću
  - Ulozi u društvo sa ograničenom odgovornošću
  - Udjeli i raspolaganje udjelima članova društva sa ograničenom odgovornošću
  - Povlačenje (amortizacija) udjela člana društva
  - Pravi i obaveze koje proizilaze iz udjela člana društva sa ograničenom odgovornošću
  - Raspolaganje udjelima (prodaja, zamjena, poklon, zaloga)
- III. Pojam, karakteristike i pravna priroda dionice
  - Bitni sastojci dionice
  - Pravna priroda dionice
  - Emisija dionica
  - Promet dionice i tender ponuda
  - Operacije sa dionicama
  - Klase i serije dionica
  - Vrste dionica
- IV. Vlastite dionice
  - Sticanje vlastitih dionica
  - Pravni režim vlastitih dionica
  - Operacije sa vlastitim dionicama
- V. Upravljanje dionicama
  - Upravljanje dionicama u kompaniji
  - Uloga Komisije za vrijednosne papire
  - Uloga Registra za vrijednosne papire
  - Uloga brokera
  - Uloga berze
  - Uloga banke depozitara
- VI. Skrbništvo

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Simić dr Milić, Trifković dr Miloš: "Poslovno pravo: osnovi prava i obligacija, privredna/trgovačka društva", Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 1999.
- Darko Tipurić: „Nadzorni odbor i korporativno upravljanje“, Sinergija, Zagreb, 2006.
- Reinier Kraakman, Paul Davies, Henry Hansmann, Gérard Hertig, Klaus J. Hopt, Hideki Kanda and Edward B. Rock: „The Anatomy of Corporate Law“, Oxford University Press, 2004.
- Zakon o privrednim društvima (Službene novine FBiH br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 i 91/07)
- Zakon o vrijednosnim papirima (Službene novine FBiH br. 39/98 i 36/99)
- Zakon o komisiji za vrijednosne papire (Službene novine FBiH br. 39/98, 36/99 i 33/04)
- Zakon o registru vrijednosnih papira (Službene novine FBiH br. 39/98, 36/99 i 33/04)
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)

1. Cilj

Predmet ima za cilj postizanje temeljitog uvida u korporativno finansiranje i razumijevanje odnosa savremenih procesa i pojava na finansijskim tržištima i strukture finansiranja preduzeća, te sticanje neophodnih teorijskih i praktičnih znanja o instrumentima i postupcima analize finansijskih izvještaja. Studenti će izučavati investicionu analizu, mogućnosti i proces korporativnog finansiranja, strukturu i trošak izvora finansiranja, ulogu tržišta kapitala, način vrednovanja preduzeća i povezanost sa odlukama o korporativnom finansiranju. Studenti će se upoznati i sa načinom ocjene sigurnosti i uspješnosti poslovanja preduzeća, instrumentima i postupkom analize promjena u sigurnosti i uspješnosti poslovanja, izvođenjem i tumačenjem finansijskih pokazatelja, te primjenom analitičkih postupaka u različitim konkretnim situacijama.

2. Sadržaj

- I. Uvod u korporativne finansije i korporativnu analizu finansijskih izvještaja
  - Osnovni pojmovi i principi korporativnih finansija
  - Cilj korporativnih finansija
  - Pojam i značenje korporativne analize finansijskih izvještaja
- II. Investiciona analiza
  - Minimalna zahtijevana stopa prinosa za preduzeća
  - Minimalna zahtijevana stopa prinosa, procjena zarade i novčanih tokova projekata
  - Donošenje investicionih odluka
  - Investiciona analiza u uslovima inflacionog i valutnog rizika
  - Prinosi na investicije i korporativne strategije
- III. Korporativno finansiranje
  - Mogućnosti finansiranja
  - Proces finansiranja
  - Optimalna struktura finansiranja
- IV. Kratkoročno finansiranje
  - Izvori kratkoročnog finansiranja
  - Sastav kratkoročnog finansiranja
- V. Tržište kapitala
  - Emisija vrijednosnih papira putem javne ponude
  - Emisija vrijednosnih papira putem zatvorene prodaje
  - Efekti signalizacije
  - Sekundarno tržište
- VI. Struktura izvora dugoročnog finansiranja
  - Finansijska poluga
  - EBIT-EPS analiza tačke pokrića
  - Teorije strukture kapitala
  - Finansijsko signaliziranje
- VII. Politika dividendi
  - Aktivna i pasivna politika dividendi
  - Faktori od uticaja na politiku dividendi
  - Stabilnost dividendi
  - Novčana sredstva koja se vraćaju dioničarima

- VIII. Međunarodni izvori finansiranja i rizici: Financiranje na međunarodnim i stranim tržištima novca i kapitala, Izvori finansiranja i trošak kapitala, Rizici
- IX. Trošak izvora finansiranja
- Trošak dioničkog kapitala
  - Trošak duga
  - Trošak prioritetnih dionica
  - Model diskontiranja dividendi
  - Model određivanja cijene finansijske imovine (CAPM)
  - Ponderirani prosječni trošak kapitala (WACC)
  - Zahtijevane stope prinosa
  - Procjena projekata na osnovu ukupnog rizika
- X. Vrijednost preduzeća
- Principi i praksa procjene vrijednosti preduzeća
  - Sredstva i tehnike povećanja vrijednosti preduzeća
  - Preuzimanja i spajanja
  - Veza između procjene vrijednosti preduzeća i odluka o korporativnom finansiranju
- XI. Temeljni instrumenti i postupci analize finansijskih izvještaja
- Klasifikacija temeljnih instrumenata i postupaka analize finansijskih izvještaja
  - Analiza za potrebe internih i eksternih korisnika
  - Analiza iz perspektive članova nadzornih odbora
  - Povezanost korporativne analize finansijskih izvještaja sa finansijskim upravljanjem i internim izvještavanjem menadžmenta
- XII. Ocjena sigurnosti i uspješnosti poslovanja i analiza promjena
- Ocjena sigurnosti poslovanja na osnovu informacija iz bilansa stanja
  - Ocjena uspješnosti poslovanja na osnovu informacija iz bilansa uspjeha
  - Odnos sigurnosti i uspješnosti poslovanja u kratkom i dugom roku
  - Uticaj gotovinskog toka na sigurnost i uspješnost poslovanja
  - Uticaj računovodstvenih politika na sigurnost i uspješnost poslovanja
  - Komparativni finansijski izvještaji i postupak horizontalne analize
  - Strukturni finansijski izvještaji i postupak vertikalne analize
- XIII. Finansijski pokazatelji
- Pojam finansijskih pokazatelja
  - Pokazatelji likvidnosti
  - Pokazatelji zaduženosti
  - Pokazatelji aktivnosti
  - Pokazatelji ekonomičnosti
  - Pokazatelji profitabilnosti
  - Pokazatelji investiranja
  - Finansijski pokazatelji na temelju novčanog toka
  - Sistemi pokazatelja i sintetski pokazatelji
- XIV. Primjena analitičkih postupaka na konkretnim slučajevima
- Analiza finansijskih izvještaja u stabilnim uslovima
  - Analiza finansijskih izvještaja u uslovima inflacije
  - Analiza finansijskih izvještaja preduzeća različitih djelatnosti
  - Analiza finansijske situacije i uspješnosti složenih poslovnih subjekata

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Katarina Žager, Lajoš Žager: „Analiza financijskih izvještaja“, Masmedia, Zagreb, 1999.
- Aswath Damodaran: „Korporativne finansije teorija i praksa“, Podgorica, 2007.
- James C. Van Horne, John M. Wachowicz, Jr.: „Osnove financijskog menedžmenta“, deveto izdanje, MATE, Zagreb, 2002.
- Ljiljana Vidučić: „Financijski menadžment“, V. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, RRiF-plus, Zagreb, 2006.
- Shapiro, A.: „Modern Corporate Finance“, Macmillan, 1999.
- Brigham, E.F., Gapenski, L.C.: „Intermediate Financial Management“, Dryden Press, Orlando, 1996.
- Kim, H. S. i drugi: „Global Corporate Finance“, Blackwell Publishers, 5th Edition, Oxford, 2002.
- Brealey, Richard A., Myers, Stewart C.: „Principles of Corporate Finance“, šesto izdanje, Mc Graw-Hill Companies, inc., Boston, 2000.
- Brigham, Eugene F., Gapenski Louis C., Ehrardt, Michael C.: „Financial Management“, Theory and Practice, deveto izdanje, The Dryden Press, Hinsdale, Illinois, 1999
- Wild, J. J., Bernstein, L. A., Subramanyam, K. R.: „Financial Statement Analysis“, Seventh Edition, McGraw - Hill/Irwin, New York, 2001.
- Haskins, Ferris, Selling: „International Financial Reporting and Analysis“, McGraw - Hill/Irwin, New York, 2000.
- Gibson, C. H.: „Financial Statements Analysis, Using financial accounting information“, Fifth Edition, South-West

1. Cilj

Predmet ima za cilj upoznavanje sa osnovnim pojmovima korporativnog računovodstva i izvještavanja. U tu svrhu razmatrati će se: pojam računovodstva i funkcionisanje računovodstvenog sistema; računovodstvena načela, standardi i politike; priznavanje i mjerenje pojedinih ekonomsko-računovodstvenih kategorija; računovodstvene informacije, njihovi korisnici i proces poslovnog odlučivanja, te posebno informacije iz internih poslovnih procesa; finansijski izvještaji i njihov kvalitet; nefinansijski izvještaji i problematika harmonizacije računovodstvenih sistema i finansijskog izvještavanja.

2. Sadržaj

- I. Osnove korporativnog računovodstva i izvještavanja
  - Računovodstvo kao informacioni sistem
  - Računovodstvena načela, standardi i politike
  - Finansijsko i nefinansijsko izvještavanje
  - Zakonski okvir korporativnog računovodstva i izvještavanja u BiH
- II. Predmeti računovodstvenog obuhvatanja
  - Imovina
  - Kapital
  - Obaveze
  - Troškovi
  - Prihodi
  - Rashodi
  - Finansijski rezultat
- III. Računovodstvene informacije i njihovi korisnici
  - Korisnici računovodstvenih informacija
  - Računovodstvene informacije za interne korisnike
  - Računovodstvene informacije za eksterne korisnike
- IV. Računovodstvene informacije i proces poslovnog odlučivanja
  - Kvalitet računovodstvenih informacija
  - Računovodstvene informacije u procesu poslovnog odlučivanja
  - Modeli manipulacija računovodstvenim informacijama
- V. Informacije iz internih poslovnih procesa
  - Interni poslovni procesi
  - Vrste informacija
  - Interno računovodstvo
  - Računovodstvo proizvodnje
  - Računovodstvo inputa i outputa poslovnog procesa
  - Savremeni koncepti internog obračuna
- VI. Finansijski izvještaji
  - Vrste finansijskih izvještaja
  - Finansijsko izvještavanje za potrebe različitih korisnika
  - Sadržaj izvještaja i značenje pojedinih pozicija
  - Periodični izvještaji i završni račun

- VII. Kvalitet finansijskih izvještaja
  - Formalni i materijalni faktori kvaliteta
  - Uloga računovodstvenih politika
  - Promjena i objavljivanje računovodstvenih politika
  - Revizija i analiza u funkciji kvalitete finansijskog izvještavanja
- VIII. Nefinansijski izvještaji
  - Nefinansijski izvještaji za potrebe uprave
- IX. Harmonizacija računovodstvenih sistema i finansijskog izvještavanja
  - Uloga međunarodnih regulatornih tijela
  - Karakteristike i ciljevi harmonizacije
  - Faze harmonizacije računovodstvenih sistema zemalja EU
  - Rezultati harmonizacije računovodstvenih sistema zemalja EU
  - Faze i rezultati harmonizacije računovodstvenih sistema u svijetu
  - Računovodstveni sistem BiH sa aspekta harmoniziranosti

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Vinko Belak, Željko Bošnjak, Maja Pehar: „Financijsko računovodstvo prema MSFI i poreznim propisima BiH/FBiH“, Fircon, Mostar, 2006.
- IFAC, IASB, FCM, SEEPAD: „Primjena kontnog okvira u skladu sa MRS/MSFI“, Savez računovođa i revizora Srbije, Beograd, 2007.
- Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (MSFI) i Međunarodni računovodstveni standardi (MRS), izvorna engleska verzija ili neki od prijevoda sa teritorije bivše Jugoslavije
- Baruch Englard: „Financijsko računovodstvo II“, prvo izdanje, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1996.
- Joseph A. Wiseman, James A. Cashin: „Financijsko računovodstvo III“, Faber & Zgombić Plus i Ernst & Young, Zagreb, 1998.
- Beams F., Anthony J., Clement R., Lowensohn S., „Advanced Accounting“, Prentice Hall, NJ, 2003.
- Larsen E.: „Modern Advanced Accounting“, McGraw Hill, New York, Singapore, 2000.
- Meigs, W., Meigs R.: „Računovodstvo, temelj poslovnog odlučivanja“, MATE, Zagreb, 1999.
- Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br. 32/05)

1. Cilj

Korporativno upravljanje u najširem smislu jeste pravno-ekonomski sistem upravljanja kompanijom. S obzirom da je uloga korporativnog upravljanja uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja, vođenja i kontrole, kompanijom nije je moguće shvatiti bez razumijevanja osnovnih pitanja organizacije, upravljanja kvalitetom i informacionih sistema u korporativnom upravljanju. Temeljna načela korporativnog upravljanja su raspodjela moći, transparentnost, reduciranje konflikta interesa i motivacija prema stvaranju vrijednosti. S obzirom da živimo u dobu sve veće globalizacije svjetskog tržišta, ubrzanog razvoja visokih tehnologija te njihove sve veće primjene u poslovnim organizacijama, pred svim poslovnim subjektima je zadatak strateškog opredjeljenja s ciljem stvaranja ne samo kratkoročnih profita već, prije svega, uvjeta za vlastiti stabilniji i uspješniji dugoročni razvoj. Utjecaj pritiska konkurencije u savremenim uvjetima poslovanja poslovne organizacije suočavaju sa sve jačim nadmetanjem kvalitetom. U borbi za tržište i potrošače osiguravanje kvalitetom i upravljanje njom, postalo je neminovnost i, u skladu s tim, u ta se područja mora uložiti odlučan napor. Pravi odgovor kompanija na takve svjetske izazove jeste koncept kvalitete, koji pretpostavlja uključenost cijele kompanije, svih njenih poslovnih procesa i svih uposlenih, prije svega menadžmenta.

2. Sadržaj

- I. Sistemi korporativnog upravljanja u Evropi
- II. Korporacijska struktura u EU kompanijama
- III. Procesi harmonizacije i uzajamnog približavanja kompanijskih prava i modela upravljanja u Evropi
- IV. Sadašnji trendovi u Evropi
- V. Forme i instrumenti sistema korporativnog upravljanja u Evropi
- VI. Postojeći modeli sistema upravljanja kvalitetom u korporativnom upravljanju
- VII. ISO 9000ff (ISO 9001:2000 i ISO 9001:2001)
- VIII. Dokumentacija sistema kvalitete
- IX. Politika, ciljevi i planiranje kvalitete
- X. Priručnik kvalitete: postupci/procedure i dokumentacija treće razine
- XI. Audit kvalitete (planiranje i provođenje audita)
- XII. Nagrade za poslovnu uspješnost
- XIII. Uloga i funkcija menadžera ISMS
- XIV. Osnovni pojmovi ISMS
- XV. Struktura norme ISO 27001:2005 ISO 27000ff ISO 17799:2005
- XVI. Osnove projekt i proces menadžmenta
- XVII. Kreativne tehnike i metode
- XVIII. Pojam i definicije rizika, aspekti informacione sigurnosti, model napada i zaštite informacionog sistema, mehanizam djelovanja prijetnji na IS
- XIX. Analiza, procjena i obrada rizika
- XX. Implementacija ISMS

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Lipman, F.D., Lipman L.K., *Corporate Governance Best Practices: Strategies for Public, Private and Not-for-Profit Organizations*, Wiley, 2006.
- OECD Principles for Corporate Governance, OECD, France, 2004.
- Vukšić, V.B., Kovačić, A., *Upravljanje poslovnim procesima*, Sinergija, Zagreb, 2004.
- Skoko, H., *Upravljanje kvalitetom*, Sinergija, Zagreb, 2000.
- Lazibat, T., *Poznavanje robom i upravljanje kvalitetom*, Sinergija, Zagreb, 2005.

1. Cilj

Due diligence znači procjenu društva sa komercijalnog, finansijskog i pravnog stajališta. Bavi se razumijevanjem poslovanja društva koje treba kupiti i potvrđuje hoće li društvo koje kupuje dobiti ono što misli da kupuje, otkrivajući svaki rizik pri sklapanju poslova, pronalazeći stavke za pregovore i pomažući planiranju integracija nakon sklapanja posla. Due diligence je način na koji kupci mogu biti sigurni da razumiju ono što kupuju, te u skladu s tim due diligence omogućuje kupcu: a) identifikaciju pitanja vezano za cijenu pregovora i na taj način smanjenje rizika od prevelikog troška; i b) smanjenjem rizika identifikacijom pitanja koja zahtijevaju pravnu zaštitu. Artikulirajući navedene mogućnosti, oni koji sklapaju posao vide due diligence, kao pomoć pri razmatranju vrste zaštite u ugovoru koju treba pružiti prodavac i koje bi rizike kupac u potpunosti trebao izbjeći.

2. Sadržaj

- I. Pojam due diligence
- II. Kako strukturirati due diligence program
- III. Rad sa savjetnicima
- IV. Finansijski due diligence
- V. Komercijalni due diligence
- VI. Due diligence ljudskih potencijala i due diligence menadžmenta
- VII. Mirovinski i porezni due diligence
- VIII. Due diligence zaštite okoliša, informatički due diligence i due diligence tehnologije i proizvodnje
- IX. Tehnološki due diligence
- X. Due diligence intelektualnog vlasništva i antimonopolski due diligence
- XI. Due diligence osiguranja i upravljanja rizikom
- XII. Pravni due diligence

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Howson, P., *Due diligence: vrste due diligencea, procjena menadžerskog tima, rizičnost akvizicije, snimanje podataka, odabir savjetnika, planiranje nakon akvizicije*, Poslovni dnevnik i Masmedia, Zagreb, 2007
- Tipurić, D., Markulin, G., *Strateški savezi: Suradnjom preduzeća do konkurentske prednosti*, Singergija, Zagreb, 2002
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)
- Zakon o preuzimanju akcionarskih društava (Službeni glasnik RS br. 46/2006)

1. Cilj

Poslovna etika može se definirati kao primjena općeprihvaćenih etičkih načela u poslovanju preduzeća i pojedinca. Poslovna etika se odnosi na istinitost i pravednost očekivanja vlasnika, drugih lica sa legitimnim interesima, društva, poštene konkurencije, oglašavanja, društvene odgovornosti, odnosa s javnošću, ponašanja preduzeća u zemlji i inostranstvu. Subjekti poslovne etike su čovjek, organizacije i društvo. Etički program se odnosi na skupove formalnih i neformalnih pravila, šema, propisa i dobrih običaja u poslovnom ponašanju. Razumijevanje etičkih pitanja i društvene odgovornosti u režimu korporativnog upravljanja služi kao okvir u kojem bi se trebali kretati i na taj način doprinijeti očuvanju autentičnih vrijednosti koje ulaze u šire koncipiran kapital korporacije te olakšava poslovanje u sve kompliciranijim uvjetima na tržištu.

2. Sadržaj

- I. Uvod - Odnos između korporacija i društva u cjelini
- II. Odnos između korporacija i privrednog sistema
- III. Korporacija kao moralni agent
- IV. Etički kodeksi u režimu korporativnog upravljanja
- V. Pojam i definiranje društvene odgovornosti preduzeća i poslovne etike
- VI. Odnosi između vlasnika i korporacija
- VII. Djelovanje vlasnika u skupštini
- VIII. Odnos skupštine i nadzornih odbora
- IX. Dužnosti članova nadzornih odbora
- X. Odnos uprave i menadžmenta
- XI. Dužnost menadžmenta
- XII. Etički menadžment
- XIII. Etika i liderstvo

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

Literatura - osnovna

- Boatright, J.R., *Ethic and the Conduct of Business*, Pearson: Prentice Hall, 2003.
- Shaw, W.H., Barry, V., *Moral Issues in Business*, Thomson: Wadsworth, 2004.
- Klopić, R., *Osnovi poslovne etike*, NIUB, Tuzla, 2005.
- Kotler, F., *Korporativna društvena odgovornost: Učiniti najviše za svoju kompaniju i za izabrani društveni cilj: najbolje prakse vodećih kompanija*, Ekonomski fakultet Beograd, Beograd, 2007

Literatura – dodatna

- Žitinski, M., *Poslovna etika*, Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, 2006.
- Bebek B., Kolumbić A., *Poslovna etika*, Sinergija, Zagreb, 2000.

2. Cilj

Predmet ima za cilj upoznati studente sa makroekonomskim okruženjem korporativnog upravljanja i njegovim efektima. U tu svrhu razmatraju se pojam i karakteristike sistema nacionalnih računa, makroekonomski indikatori i strukturne karakteristike privrede BiH, međunarodno okruženje korporativnog upravljanja i uticaj okruženja na konkurentnost kompanija. Odnos korporativnog upravljanja i makroekonomskog okruženja nastojati će se dodatno osvijetliti analizom slučajeva nekoliko zemalja.

3. Sadržaj

- I. Makroekonomsko okruženje korporativnog upravljanja
  - Analiza makroekonomskog okruženja
  - Odnos makroekonomskog okruženja i korporativnog upravljanja
- II. Sistemi nacionalnih računa
  - Pojam i osnovne karakteristike međunarodnog Sistema nacionalnih računa (SNA)
  - Pojam i osnovne karakteristike Evropskog sistema računa (ESA)
  - Uloga nacionalnih računa
  - Povezanost i razlike SNA i ESA
  - Tekući računi, računi akumulacije i bilansi
  - Račun proizvodnje
  - Bruto domaći proizvod (GDP)
  - Siva ekonomija
- III. Ekonomija BiH
  - Makroekonomski indikatori
  - Strukturne karakteristike privrede
  - Nezaposlenost i siromaštvo
  - Obrazovanje
- IV. Međunarodno okruženje korporativnog upravljanja
  - Međunarodne ekonomske integracije
  - Multinacionalne kompanije
  - Liberalizacija
  - Milenijski razvojni ciljevi
- V. Uticaj okruženja na konkurentnost korporacije
  - Globalizacija i konkurentnost
  - Konkurentnost domaćih kompanija
  - Faktori konkurentnosti
  - Preporuke za jačanje konkurentnosti domaćih kompanija na lokalnom i regionalnom nivou
  - Uticaj konkurentnosti i regulacije na korporativno upravljanje i korporativne performanse

- VI. Efekti makroekonomskog okruženja na korporativno upravljanje
  - Uticaj makroekonomskog okruženja na promjene u upravljačkim strukturama korporacija i odraz na performanse tih korporacija (primjer Japana)
  - Makroekonomska stabilnost i reforma korporativnog upravljanja (primjer Turske)

- VII. Kvalitet korporativnog upravljanja i makroekonomske krize
  - Primjeri jugoistočno-azijskih ekonomija

4. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

5. Literatura

- Andrew Dunnett: „Macroeconomic Environment“, Pearson, 1997.
- Nacionalni računi – Bruto domaći proizvod za Bosnu i Hercegovinu, statistički bilteni, Agencija za statistiku BiH, Sarajevo
- Izvještaji o konkurentnosti BiH, Centar za menadžment i informacione tehnologije, Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo
- Krishna Udayasankar and Shobha S. Das: „Corporate Governance and Firm Performance: the effects of regulation and competitiveness“, Corporate Governance: An International Review Vol. 15 Issue 2, Blackwell Publishing, March 2007.
- Mehmet Ugur, Melsa Ararat: „Does Macroeconomic Performance Affect Corporate Governance? Evidence from Turkey“, Corporate Governance: An International Review Vol. 14 Issue 4, Blackwell Publishing, July 2006.
- Masahiko Aoki, Gregory Jackson, Hideaki Miyajima: „Corporate Governance in Japan: Institutional Change and Organizational Diversity“, Oxford University Press, Oxford, 2007.

1. Cilj

U okviru ovog predmeta studenti će izučavati pojam, značaj, ulogu, razvoj i vrste revizije, revizijska načela i standarde, revizijske metode, metodologiju obavljanja revizije od planiranja do sastavljanja izvještaja revizora, analitičke postupke u reviziji i pitanja profesionalne etike. Cilj je razumijevanje mjesta i uloge revizije računovodstvenih i poslovnih iskaza i interne revizije u korporativnom upravljanju i sistemu internog nadzora, kao i sticanje teorijskih i praktičnih znanja o savremenim metodama i postupcima provođenja revizije.

2. Sadržaj

- I. Revizija i korporativno upravljanje
  - Pojam i značaj revizije
  - Razvoj revizije
  - Informacije i kvalitet poslovnog odlučivanja
  - Uloga revizije u korporativnom upravljanju
  - Objekat i predmet revizije
- II. Vrste revizije
  - Osnovne vrste revizije
  - Eksterna i interna revizija
  - Revizija finansijskih izvještaja, revizija poslovanja i revizija podudarnosti
  - Komercijalna i državna revizija
- III. Revizijski standardi i načela
  - Revizijska načela i razvoj revizijskih standarda
  - Revizijska načela i temeljne karakteristike revizije
  - Opšteprihvaćeni revizijski standardi (GAAS)
  - Međunarodni revizijski standardi (ISA)
  - Postupak revizije finansijskih izvještaja prema Međunarodnim revizijskim standardima
  - Međunarodni standardi interne revizije
  - Kodeks profesionalne etike internih revizora
- IV. Obavljanje revizije
  - Metode revizije i njihova klasifikacija
  - Metodologija obavljanja revizije
  - Analitički postupci u reviziji
- V. Upoznavanje poslovanja klijenta i planiranje revizije
  - Proces planiranja
  - Prednosti i nedostaci planiranja

- VI. Revizijski rizici
  - Pojam revizijskih rizika
  - Vrste revizijskih rizika
  - Povezanost revizijskih rizika
  - Revizorova procjena značajnosti

- VII. Revizijski dokazi i radna dokumentacija revizora
  - Pojam i obilježja revizijskih dokaza
  - Vrste revizijskih dokaza i metode prikupljanja
  - Pojam i funkcije radne dokumentacije
  - Oblici, sadržaj i organizacija radne dokumentacije
  - Povjerljivost radne dokumentacije

- VIII. Izvještaj i mišljenje revizora
  - Sastavljanje izvještaja revizora
  - Oblik i sadržaj izvještaja i mišljenja revizora
  - Vrste i korisnici izvještaja
  - Uloga u sprečavanju prevara i grešaka

- IX. Interna revizija
  - Ciljevi i karakteristike interne revizije
  - Objekat i predmet interne revizije
  - Historijski razvoj
  - Interna revizija i kontrola kao dio sistema internog nadzora

- X. Organizacija i proces interne revizije
  - Organizacijski status interne revizije
  - Unutrašnja organizacija interne revizije
  - Ciljevi, ovlaštenja i odgovornosti odjela interne revizije
  - Strategija interne revizije
  - Faze procesa interne revizije

- XI. Profesionalna etika revizora
  - Kodeks profesionalne etike revizora

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Boris Tušek, Lajoš Žager: „Revizija“, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2006.
- William F. Messier Jr.: „Revizija - Priručnik za revizore i studente s rješenjima zadataka“, drugo dopunjeno izdanje, Faber & Zgombić Plus i Revicon, Zagreb, 1997. ili 2000.
- Popović, Ž., Vitezić, N.: „Revizija i analiza - instrumenti uspješnog donošenja poslovnih odluka“, HZFRD, Zagreb, 2000.
- Tušek, B.: „Revizija - instrument poslovnog odlučivanja“, TEB, Zagreb, 2001.
- „Međunarodni revizijski standardi“, prijevod s engleskog jezika, HUR, Zagreb, 2003.
- Arens A. A., Loebbecke J.K.: „Auditing - An Integrated Approach“, Prentice Hall, Saddle River, New Jersey, 1997.
- Brekalo, F.: „Revizija financijskih izvještaja, Priručnik za praktičnu upotrebu“, Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 2004.
- Pickett, K. H.: „The Internal Auditing Handbook“, John Wiley & Sons, Chichester, New York, 1997.
- „Research Opportunities in Internal Auditing“, The Institute of Internal Auditors Research Foundation, IIA, Altamonte Springs, Florida, 2003.
- Rittenberg, L. E., Schwieger, B.J.: „Auditing Concepts for a Changing Environment“, Harcourt College Publisher, Orlando, Florida, 2000.
- Žager, K., Žager, L.: „Računovodstveni standardi, financijski izvještaji i revizija“, drugo izmjenjeno i dopunjeno izdanje, Inženjerski biro, Zagreb, 1996.
- IFAC: „Međunarodni standardi i saopštenja revizije, uvjeravanja i etike“, Savez računovođa i revizora Srbije, Beograd, 2005.

1. Cilj

U okviru ovog predmeta razmatrati će se uloga institucionalnih investitora na finansijskim tržištima, te razlike u sistemima korporativnog upravljanja obzirom na njihovu ulogu i značaj. Posebno će se posmatrati primjeri SAD, Velike Britanije, zemalja kontinentalne Evrope i Japana uz osvrt na karakteristike vlasničke strukture kompanija porijeklom iz tih zemalja. Cilj je upoznavanje studenata sa ulogom institucionalnih investitora u korporativnom upravljanju.

2. Sadržaj

- I. Institucionalni investitori
  - Pojam institucionalnih investitora
  - Uloga institucionalnih investitora na finansijskim tržištima
- II. Ko su institucionalni investitori?
  - Penzioni fondovi
  - Društva za osiguranje
  - Uzajamni fondovi
  - Ostali institucionalni investitori
- III. Uloga institucionalnih investitora u korporativnom upravljanju
  - Rast vlasničkog udjela institucionalnih investitora
  - Uticaj institucionalnih investitora
  - Korporativno upravljanje i korporativne performanse
  - „Idealni vlasnici“
- IV. Razlike u ulogama i značaju institucionalnih investitora obzirom na sistem korporativnog upravljanja
  - Institucionalni investitori u otvorenom sistemu korporativnog upravljanja
  - Institucionalni investitori u zatvorenom sistemu korporativnog upravljanja
- V. Uloga institucionalnih investitora u korporativnom upravljanju u SAD
  - Institucionalni investitori u SAD
  - Karakteristike vlasničke strukture kompanija
- VI. Uloga institucionalnih investitora u korporativnom upravljanju u Velikoj Britaniji
  - Institucionalni investitori u Velikoj Britaniji
  - Karakteristike vlasničke strukture kompanija
  - Transformacija institucionalnog vlasništva
  - Rast aktivnosti institucionalnih investitora
- VII. Uloga institucionalnih investitora u korporativnom upravljanju u Japanu i zemljama kontinentalne Evrope
  - Institucionalni investitori u zemljama kontinentalne Evrope
  - Institucionalni investitori u Japanu
  - Karakteristike vlasničke strukture kompanija
- VIII. Institucionalni investitori i korporativno upravljanje u BiH

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Christine A. Mallin: „Corporate Governance“, second edition, Oxford University Press, Oxford, 2007.
- Jill Solomon: „Corporate Governance and Accountability“, second edition, John Wiley & Sons, 2007.
- Robert A. G. Monks, Nell Minow: „Corporate Governance“, 4th edition, John Wiley & Sons, 2008.
- Donald H. Chew Jr., Stuart L. Gillan: „Corporate Governance at the Crossroads, A Book of Readings“, McGraw-Hill/Irwin, 2005.
- Frederic S. Mishkin, Stanley G. Eakins: „Financijska tržišta + institucije“, četvrto izdanje, MATE, Zagreb, 2005.
- Saunders Anthony, Cornett Millon Marcia: „Financijska tržišta i institucije“, Masmedia, Zagreb, 2006.

1. Cilj

Cilj kursa je proširiti znanja o osnovama pravnog sistema korporativnog upravljanja u opštem i posebnom tipu kapitalnih privrednih društava. Svrha pravnog sistema korporativnog upravljanja je da se omoguće pravna sigurnost kao i da se omogući uspješno vođenje poslovnih operacija kao i kontrola nad potencijalnim devijacijama u tom pogledu. Studenti će na ovom kursu dobiti znanja o pojmu i pravnim izvorima korporativnog prava u domaćem i pravu EU kao i o sistemima korporativnog upravljanja. Kroz analitičke metod ispitivanja i razradom na konkretnim primjerima pružiti će se znanja vezana za korporativno upravljanje u društva sa ograničenom odgovornošću, u dioničkom društvu u povezanim društvima kao i korporativno upravljanje u posebnom tipu dioničkih društava (banke, društva za osiguranje, investicioni fondovi itd...). Ovaj kurs će obrađivati i pružiti znanja iz OECD-ovih načela korporativnog upravljanja.

2. Sadržaj

- I. Uvod u korporativno pravo
  - Pojam i pravni izvori korporativnog prava u domaćem i pravu EU
  - Pojam kapitalnih privrednih društava
  - Dioničko društvo i njegova pravna priroda
  - Društvo sa ograničenom odgovornošću i njegova pravna priroda
  - Komanditno društvo na dionice i njegova pravna priroda
- II. Sistemi korporativnog upravljanja
  - Otvoreni (angloamerički model)
  - Zatvoreni (kontinentalni i japanski model)
  - Korporativno upravljanje u zemljama u tranziciji
- III. Pravni sistem korporativnog upravljanja u društvo s ograničenom odgovornošću
  - Karakteristike korporativnog upravljanja u društvo s ograničenom odgovornošću
  - Pravne karakteristike društva s ograničenom odgovornošću
  - Organi upravljanja u društvo s ograničenom odgovornošću
  - Nadležnosti i odnosi organa upravljanja u društvo s ograničenom odgovornošću
- IV. Pravni sistem korporativnog u dioničkom društvu
  - Karakteristike korporativnog upravljanja u dioničkom društvu
  - Pravne karakteristike dioničkog društva
  - Organi upravljanja u dioničkom društvu
  - Nadležnosti i odnosi organa upravljanja u dioničkom društvu
- V. Korporativno upravljanje u posebnom tipu dioničkih društava
  - Regulacija korporativnog upravljanja u poslovnim bankama
  - Regulacija korporativnog upravljanja u društvima za osiguranje
  - Regulacija korporativnog upravljanja u investicionim fondovima
  - Regulacija korporativnog upravljanja u javnim preduzećima

- VI. Korporativno upravljanje u povezanim društvima
  - Pojam povezanih društava
  - Oblici povezivanja
  - Odnosi povezanih društava
  - Karakteristike korporativnog upravljanja u povezanim društvima

- VII. OECD-ova načela korporativnog upravljanja
  - Uloga OECD-a
  - Osnove za efikasan okvir korporativnog upravljanja
  - Prava dioničara i ključne funkcije vlasništva
  - Ravnopravan tretman dioničara
  - Uloga zainteresovanih strana
  - Objavljivanje podataka i transparentnost
  - Odgovornost odbora

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Simić dr Milić, Trifković dr Miloš: "Poslovno pravo: osnovi prava i obligacija, privredna/trgovačka društva", Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 1999.
- Darko Tipurić: „Nadzorni odbor i korporativno upravljanje“, Sinergija, Zagreb, 2006.
- Jakša Barbić, Esad Čolaković, Branko Parać, Josip Šaban: „Nadzorni odbori vodič kroz sustav korporativnog upravljanja“, Hrvatsko udruženje menadžera i poduzetnika – CROMA, Zagreb, 2006.
- Reinier Kraakman, Paul Davies, Henry Hansmann, Gérard Hertig, Klaus J. Hopt, Hideki Kanda and Edward B. Rock: „The Anatomy of Corporate Law“, Oxford University Press, 2004.
- Monks R. G., Minow N.: „Corporate Governance“, 3th ed., Blackwell Business, 2004.
- Darko Tipurić: „Esop i hrvatsko poduzeće“, Sinergija, Zagreb, 2004.
- Blair, M. M.: „Ownership and Control“, Brookings Institution, 1995.
- Colley, J. L. Jr., Doyle, J. L., Logan, G. W., Stettinius, W.: „Corporate Governance“, McGraw Hill, 2003.
- OECD-ova načela korporativnog upravljanja, 2004.
- Zakon o privrednim društvima (Službene novine FBiH br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05 i 91/07)
- Zakon o društvima za upravljanje fondovima i o investicionim fondovima (Službene novine FBiH br. 4198, 36/99, 36/00, 27/02, 44/02, 50/03i 70/04)
- Zakon o o bankama FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/98; 32/00; 48/01; 41/02; 58/02 13/03)
- Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju ("Sl.n. F BiH", broj 24/05)
- Zakon o preuzimanju dioničkih društava (Službene novine FBiH br. 7/06)

1. Cilj

Cilj predmeta je upoznavanje studenata sa ulogom i značajem tržišta vrijednosnih papira u otvorenom i zatvorenom sistemu korporativnog upravljanja, pa će se u tu svrhu posmatrati primjeri tržišta kapitala u SAD, Velikoj Britaniji, zemljama kontinentalne Evrope i Japanu. Posebna pažnja će biti posvećena i mehanizmu djelovanja tržišta za korporativnu kontrolu, problematici regulacije tržišta vrijednosnih papira općenito i razvoju ovog tržišta u BiH.

2. Sadržaj

- I. Tržišta vrijednosnih papira i korporativno upravljanje
  - Pojam i klasifikacija tržišta vrijednosnih papira
  - Povezanost tržišta vrijednosnih papira i korporativnog upravljanja
  - Tržište vrijednosnih papira u funkciji izgradnje modernog sistema korporativnog upravljanja
- II. Razvijenost i uloga tržišta kapitala u korporativnom upravljanju
  - Razvijenost i uloga tržišta kapitala u otvorenom sistemu korporativnog upravljanja
  - Razvijenost i uloga tržišta kapitala u zatvorenom sistemu korporativnog upravljanja
  - Globalizacija i konvergencija sistema korporativnog upravljanja
- III. Tržište za korporativnu kontrolu
  - Mehanizam djelovanja tržišta za korporativnu kontrolu
  - Prijetnja preuzimanja i promjena menadžmenta
  - Sloboda ulaska i izlaska iz vlasničke pozicije i uticaj na tržišnu vrijednost kompanije
- IV. Regulacija tržišta vrijednosnih papira
  - Osnove regulacije tržišta vrijednosnih papira
  - Razlozi za pojačanu regulaciju
  - Tržišna disciplina i korporativno upravljanje
  - Trgovina na temelju povlaštenih informacija (*insider-trading*) i druge manipulacije
- V. Tržište vrijednosnih papira u BiH u funkciji korporativnog upravljanja
  - Razvoj tržišta vrijednosnih papira u BiH
  - Sarajevska berza
  - Banjalučka berza
- VI. Tržište kapitala u SAD i korporativno upravljanje
- VII. Tržište kapitala u Velikoj Britaniji i korporativno upravljanje

VIII. Tržišta kapitala u zemljama kontinentalne Evrope i korporativno upravljanje

- Njemačka
- Francuska
- Italija
- Nizozemska
- Belgija

IX. Tržište kapitala u Japanu i korporativno upravljanje

3. Metod rada

U izvođenju nastave će dominirati interaktivni metod rada tako što će uz predavanja nastavnika polaznici biti u prilici aktivno sudjelovati kroz rad na slučajevima, timske prezentacije i diskusije. Konačna ocjena će se formirati na temelju aktivnosti studenta na nastavi, te pismenog i usmenog ispita.

4. Literatura

- Helmut M. Dietl: „Capital Markets and Corporate Governance in Japan, Germany and the United States: Organizational Response to Market Inefficiencies“, Routledge, London, 1998.
- Christine A. Mallin: „Corporate Governance“, second edition, Oxford University Press, Oxford, 2007.
- Frederic S. Mishkin, Stanley G. Eakins: „Financijska tržišta + institucije“, četvrto izdanje, MATE, Zagreb, 2005.
- Donald H. Chew Jr., Stuart L. Gillan: „Corporate Governance at the Crossroads, A Book of Readings“, McGraw-Hill/Irwin, 2005.
- Edited by Klaus J. Hopt, Eddy Wymeersch, Hideka Kanda, Harald Baum: „Corporate Governance in Context: Corporations, States, and Markets in Europe, Japan, and the U.S.“, Oxford University Press, Oxford, 2005.
- Edited by Thomas Clarke: „Theories of Corporate Governance, The Philosophical Foundations of Corporate Governance“, Routledge, New York, 2004.
- Zakon o vrijednosnim papirima (Službene novine FBiH br. 39/98 i 36/99)